

УДК 351.84(477)

<https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2021.2.19>

Ю. В. ПАЛАГНЮК

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ORCID: 0000-0003-1019-8498

О. М. БІЛАС

Управління соціальних виплат і компенсацій

Інгульського району м. Миколаєва

ORCID: 0000-0003-2100-4433

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО МОЛОДИХ СІМЕЙ (НА ПРИКЛАДІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ «МУНІЦИПАЛЬНА НЯНЯ»)

Державна соціальна політика щодо підтримки молододі сім'ї в Україні постійно змінюється та вдосконалюється. Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» у 2019 році із змінами було запроваджено інноваційний вид соціальної допомоги – «муніципальна няня».

В липні 2020 року в Управлінні соціальних виплат і компенсацій (далі – УСВіК) Інгульського району м. Миколаєва нами було проведено статистичний аналіз, який показав, що з початку 2020 року кількість звернень за призначенням компенсації «муніципальної няні» різко збільшилася. Також було проведено вибірковий аналіз справ отримувачів компенсації «муніципальної няні». У результаті нього нами було виявлено наявність зловживань, простежено такі негативні явища як «фіктивна няня». Проаналізувавши практичне значення послуги «муніципальна няня», ми дійшли висновку, що у відповідній Постанові від 2019 р. не прописані методи контролю за її реалізацією.

В липні 2020 р. в УСВіК Інгульського району м. Миколаєва нами було проведено пілотне емпіричне соціологічне дослідження шляхом анкетування, було опитано 80 респондентів-мам, які отримують компенсацію за послуги «муніципальна няня». Воно показало, що більшість опитаних мам зацікавлені в новій соціальній послугі «муніципальна няня».

Після змін до Постанови з 30 вересня 2020 року УСВіК Інгульського району м. Миколаєва мали право на отримання цієї послуги лише 45 осіб, що складає лише 3,6 % користувачів від дії попередньої Постанови. Проведений нами аналіз стану надання послуги «муніципальної няні» свідчить про підвищення адресності та ефективності даної послуги після її удосконалення у вересні 2020 р. Крім того, у результаті проведеного нами дослідження ми дійшли до висновку, що необхідно сформулювати єдину базу даних та реєстр отримувачів всіх видів соціальної допомоги; створити єдину базу даних фізичних осіб-підприємців, які надають послуги «муніципальної няні», що допоможе запобігти зловживанню зі сторони надавачів послуг.

Ключові слова: державна політика, соціальна політика, молода сім'я, муніципальна няня, соціальні послуги.

Ю. В. ПАЛАГНЮК

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ORCID: 0000-0003-1019-8498

О. М. БІЛАС

Управление социальных выплат и компенсаций

Інгульського району г. Николаєва

ORCID: 0000-0003-2100-4433

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ОТНОСИТЕЛЬНО МОЛОДЫХ СЕМЕЙ (НА ПРИМЕРЕ СОЦИАЛЬНОЙ УСЛУГИ «МУНИЦИПАЛЬНАЯ НЯНЯ»)

Государственная социальная политика по поддержке молодой семьи в Украине постоянно меняется и совершенствуется. Постановлением Кабинета Министров Украины «Некоторые вопросы предоставления услуги по уходу за ребенком до трех лет «муниципальная няня» в 2019 году с изменениями был введен инновационный вид социальной помощи - «муниципальная няня».

В июле 2020 году в Управлении социальных выплат и компенсаций (далее - УСВіК) Ингульского района г. Николаева нами было проведено статистический анализ, который показал, что с начала 2020 года количество обращений по назначению компенсации «муниципальной няни» резко увеличилось. Также был проведен выборочный анализ дел получателей компенсации «муниципальной няни». В результате него нами было выявлено наличие злоупотреблений, прослежены такие явления как «фиктивная няня». Проанализировав практическое значение услуги «муниципальная няня», мы пришли к

выводу, что в соответствующем Постановлении от 2019 не прописаны методы контроля за ее осуществлением.

В июле 2020 в УСВиК Ингульского района г. Николаева нами было проведено пилотное эмпирическое социологическое исследование путем анкетирования было опрошено 80 респондентом-мам, которые получают компенсацию за услуги «муниципальная няня». Оно показало, что большинство опрошенных мам заинтересованы в новой социальной услуге «муниципальная няня».

После изменений в Постановлении с 30 сентября 2020 УСВиК Ингульского района г. Николаева имели право на получение этой услуги только 45 человек, что составляет лишь 3,6% пользователей от действия предыдущего Постановления. Проведенный нами анализ предоставления услуги «муниципальной няни» свидетельствует о повышении адресности и эффективности данной услуги после ее совершенствования в сентябре 2020 г. Кроме того, в результате проведенного нами исследования мы пришли к выводу, что необходимо сформировать единую базу данных и реестр получателей всех видов социальной помощи; создать единую базу данных физических лиц-предпринимателей, которые предоставляют услуги «муниципальной няни», что поможет предотвратить злоупотребление со стороны поставщиков услуг.

Ключевые слова: государственная политика, социальная политика, молодая семья, муниципальная няня, социальные услуги.

Y. V. PALAGNYUK

Petro Mohyla Black Sea National University

ORCID: 0000-0003-1019-8498

O. M. BILAS

Department of social benefits and compensation of the Ingulsky area of Mykolayiv city

ORCID: 0000-0003-2100-4433

IMPROVEMENT OF STATE SOCIAL POLICY FOR YOUNG FAMILIES (ON THE EXAMPLE OF SOCIAL SERVICE "MUNICIPAL NANNY")

State social policy towards the support of young families in Ukraine constantly changes and improves. The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of providing child care services for children under three years of age "municipal nanny" in 2019 (with changes in 2020) introduced an innovative type of social assistance - "municipal nanny".

We carried out the statistical analysis in the Department of social benefits and compensation of the Ingulsky area of Mykolayiv city. It showed that since the beginning of 2020, the number of applications for compensation of "municipal nanny" had increased sharply. A sample analysis of the cases of "municipal nanny" compensation recipients was also conducted. As a result, we detected the presence of overuses, traced such negative phenomena as "fictitious nanny". After analyzing the practical significance of the "municipal nanny" service, we come to the conclusion that the relevant Resolution of 2019 does not prescribe methods of control over its implementation.

In July 2020, we also carried out pilot empirical sociological research (questionnaires). We polled 80 respondents-mothers who receive compensation for services "municipal nanny". It showed that most of the interviewed mothers are interested in the new social service "municipal nanny".

Only 45 persons had the right to receive this service after changes to the Resolution from September 30, 2020 in the Department of social benefits and compensation of the Ingulsky area of Mykolayiv city, which makes only 3,6% of users in this Department compared the previous Resolution. Our analysis of the status of the service "municipal nanny" shows better targeting and effectiveness of the service after the improvement in September 2020. In addition, as a result of our research, we came to the conclusion that it is necessary to form a single database and register of recipients of all types of social assistance; create a single database of individual entrepreneurs who provide "municipal babysitter" services, which will help prevent abuse by service providers.

Key words: state policy, social policy, young family, municipal nanny, social services.

Постановка проблеми

В Україні в умовах сучасної соціальної та економічної кризи загострюються соціальні проблеми. Особливо вразливою верствою в цій ситуації стає молода сім'я. З метою врегулювання стабільного функціонування молодих сімей державою було створено широку нормативно-правову базу, розгалужену мережу систему закладів соціального обслуговування, впроваджено різні соціальні програми.

Державна соціальна політика щодо підтримки молодій сім'ї в Україні постійно змінюється та вдосконалюється. Так, у 2019 році було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям», у 2020 змінено і уточнено Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка». Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги

з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» у 2019 році із змінами [1] було запроваджено інноваційний вид соціальної допомоги – «муніципальна няня». Це додаткова грошова допомога від уряду молодим сім'ям. Водночас існує необхідність в оцінці інноваційних напрямів державної соціальної політики щодо підтримки молодих сімей задля їх оптимізації згідно потребам і викликам часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми розвитку й існування сучасної сім'ї розглядають сучасні українські вчені. Так, специфіку та основні зміни й тенденції в сфері української сім'ї аналізували такі сучасні дослідники як, наприклад, А. Буковинський [2], К. Качур [3] та інші вчені. Зокрема, соціальна підтримка сім'ї є центральною темою напрацювань А. Авчукової, О. Кочеміровської [4], В. Дереди [5], О. Овдіна [6], С. Сургової та О. Файчук [7] тощо. Однак на сьогодні недостатньо дослідженою є тематика щодо інноваційних соціальних послуг для молодих сімей, незважаючи на науковий внесок О. Хохленко [8] та інших вчених. Отже, українські науковці аналізують проблеми статусно-рольових функцій сім'ї, тих змін, котрих вона зазнала протягом незалежності України, але проблема функціонування молоді сім'ї в Україні, зокрема державної соціальної політики щодо підтримки молоді сім'ї не отримала повного висвітлення.

Формулювання мети дослідження

Надати рекомендації щодо удосконалення державної соціальної політики щодо підтримки молоді сім'ї на основі проведеного дослідження з надання соціальної послуги «муніципальна няня».

Викладення основного матеріалу дослідження

Процес перетворення українського суспільства передбачає здійснення зваженої, цілеспрямованої соціальної політики щодо підтримки молоді сім'ї з дітьми. Вимоги до соціальної політики значно зростають особливо під час реформ, коли вони повинні пом'якшувати негативні соціальні явища і протиріччя, які виникають при трансформації економіки, допомагати адаптуватись молодій сім'ї до нових умов, сприяти збереженню в суспільстві настроїв підтримки реформ, і зуміти, зрештою, реалізувати ті позитивні зрушення в економіці, політиці, до яких мають привести реформи.

Модель соціальної політики в Україні формується в період соціально-економічних змін. Це визначає цілий ряд її особливостей, до яких можна віднести: залежність соціальної політики від економічного розвитку країни; відсутність можливостей широкого вибору громадянами форм соціальної захисту (види страхування, допомоги, обслуговування); фактичне «зведення» соціальної політики до її соціально-захисної функції; концептуальну невизначеність, що породжує протиріччя між принципами, покладеними в основу юридичних актів, починаючи з Конституції України, з одного боку, і механізмами їх реалізації та фінансування – з іншого [9].

Головну роль у процесі формування та реалізації соціальної політики повинна відігравати держава, яка розробляє законодавчі акти у сфері функціонування соціальної сфери. Саме в процесі реалізації державними органами своїх функцій відбувається регулювання економіки та соціальної сфери, акумулюються і розподіляються фінансові кошти на цілі соціальної політики, створюються організації з надання соціальних послуг та координується їх діяльність. Забезпеченням реалізації функцій соціальної політики займається Міністерство соціальної політики України.

З 2019 р. в Україні стартував інноваційний вид соціальної допомоги – «муніципальна няня». Урядовий проєкт «Муніципальна няня» має три мети. Перша – підтримка сімей, де народжуються діти. З самого початку роботи цієї програми до її доопрацювання у 2020 р., ця соціальна послуга надавалася незалежно від того, виходить мама на роботу чи залишається у відпустці по догляду за дитиною до трьох років. Безповоротну допомогу прив'язано до прожиткового мінімуму для дітей. Це було додатково до щомісячних виплат на дитину, які жінка отримує до набуття дитиною трирічного віку незалежно від умов. Цю компенсацію оплачують управління соціального захисту населення наприкінці кожного місяця й автоматично переглядають щороку відповідно до прожиткового мінімуму на дітей віком до шести років, установленого станом на 1 січня відповідного року. Друга мета полягає в підтримці жінок працездатного віку, які працюють нянями. Рідко няню оформляють у сім'ю офіційно. Зазвичай це тіньова зайнятість, не вигідна тим, хто ще не досяг пенсійного віку. А ринок праці свідчить, що нянями переважно працюють ті, кому до пенсії залишилося п'ять і більше років. Тож держава, турбуючись про гідну пенсію для таких жінок, пропонує офіційне працевлаштування з догляду за дітьми.

На практиці мама самостійно обирає няню, укладає з нею цивільно-правову угоду, яка не потребує нотаріального засвідчення. Далі слід подати документи до управління соціального захисту населення для оформлення компенсації послуги «муніципальна няня». Жінка, яка прагне офіційного працевлаштування в сім'ї з догляду за дітьми, має оформити ФОП (фізична особа-підприємець КВЕД 97.00, КВЕД 88.91/ юридична особа-підприємець КВЕД 78.20, КВЕД 85.10) та відкрити рахунок у банку, на який надходитиме її заробітна плата. Якщо жінці на даний момент 55 років, її пенсійний вік за умов наявності 30-річного страхового стажу настане у 60 років. Але якщо в неї тільки 25 років страхового стажу, то проєкт «муніципальна няня» дає змогу за 5 років інвестувати у свій страховий стаж, офіційно отримуючи заробітну плату, яка прирівнюється до середньої в Україні, і вийти на пенсію на три роки

раніше. Оскільки більшість нянь в Україні – жінки працездатного віку, формалізація відносин з батьками стане практичною і для оформлення житлової субсидії. Адже офіційно безробітні громадяни мають право на допомогу лише за умови сплати ЄСВ. А в разі відкриття ФОП єдиний соціальний внесок сплачується щомісяця і впливає на збільшення страхового стажу такої людини. Третя мета – страхування сімей від недобросовісних нянь. Формалізація відносин між батьками та нянею додасть відповідальності й впевненості обом сторонам. Няня, отримавши офіційне працевлаштування, матиме впевненість у завтрашньому дні, а мама – гарантію, що її дитина в надійних руках [10].

Науковець Т. Полтавець провела експертне опитування в 2019 р. щодо впровадження нового виду соціальної допомоги «муніципальна няня», де свою думку щодо цього висловили юристи, економісти, демографи. Так, О. Чуркіна стверджує, що «мама може не виходити на роботу, а просто наймати няню для допомоги і за це можна отримувати таку компенсацію» [11].

Послугами по догляді за дітьми зазвичай користуються ті сім'ї, в яких потенційний дохід члена родини, який здійснює догляд за дитиною, є вищим або майже рівним вартості послуг няні. Тому ця послуга розрахована на родини з середнім та високим рівнем достатку. Така компенсація від держави не сприятиме поліпшенню ситуації у малозабезпечених родин, адже вони не в змозі оплатити послуги няні. При цьому зазначимо, що кошти на фінансування програми передбачається виділити за рахунок субвенції з державного бюджету на виплату соціальних допомог (сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю і т. д.). Фактично фінансування програми здійснюватиметься із бюджетних коштів, передбачених для малозабезпечених категорій населення [12]. Грошова компенсація батькам за послуги муніципальної няні нараховуватиметься на умовах співфінансування державного та місцевих бюджетів: 25% – з держбюджету, 15% – з обласного бюджету і 60% – з місцевого [13].

Зважаючи на те, що досі не прописано чіткого механізму офіційного працевлаштування няні, деякі юристи пояснили можливу процедуру оформлення. Так, С. Кампо вважає, що офіційне працевлаштування можливе, якщо няню оформити як працівника у фізичної особи (осіб), адже у такому випадку няня отримає запис до трудової книжки і матиме відповідні соціальні права та гарантії, договором передбачатимуться права та обов'язки сторін, тривалість договірних відносин, розмір оплати, відповідальність сторін. Адвокат О. Дроздова коментує умови щодо трудового договору з нянею. Перед усім, в угоді повинен бути прописаний повний перелік обов'язків працівниці, графік роботи. Якщо няню влаштовують на тривалий термін роботи – щорічна оплачувана відпустка (тривалість відпустки, час початку і кінця). Розмір заробітної плати і порядок її виплати (щодня, щотижня чи щомісяця, у який день та у якому вигляді) – обов'язкова умова договору. Для того, щоб угода стала дійсною батькам разом з нянею необхідно подати один зразок договору, ідентифікаційний код роботодавця (батьків) і няні, трудову книжку няні до державної служби зайнятості за місцем свого проживання. Отже, «муніципальна няня» створює додаткові можливості для детінізації зайнятості у сфері догляду за дітьми, а також можливості для розвитку приватних закладів, адже за рахунок коштів програми батьки потенційно зможуть на 10–15% знизити витрати на оплату послуг приватних дошкільних закладів. Г. Сандул, юрист громадської організації «Трудові ініціативи» позитивно ставиться до ініціативи, стверджуючи, що унормування праці неформально зайнятих працівників (частка яких за різними підрахунками становить до 30% зайнятого населення) – це позитивний крок задля забезпечення їхнього соціального захисту. Економіст та демограф Е. Лібанова, щодо ініціативи «муніципальна няня» ставиться скептично і вважає доцільнішим відкриття нових дошкільних закладів, а не нянь. Як показує зарубіжний досвід, така практика допомоги батькам досить успішно діє та розвивається у багатьох державах, зокрема, ряд європейських країн ініціюють подібні проекти для підтримки матерів у післяпологовий період, її поверненні до попереднього ритму життя та швидкому виходу на роботу [14]. Програма має перетворитися на одну зі складових комплексу заходів із запровадження прогресивної системи оподаткування, єдиних податкових пільг для сімей з дітьми, адресних допомог малозабезпеченим родинам. Разом з тим, важливо інвестувати у весь комплекс заходів, які дають змогу поєднувати виховання дітей та зайнятість, – розширення мережі ДНЗ, відкриття ясельних груп для дітей від 1 до 3 років та ін., організація дитячих кімнат, поширення гнучких режимів праці тощо [15].

У липні 2020 року в Управлінні соціальних виплат і компенсацій (далі – УСВіК) Інгульського району м. Миколаєва нами було проведено експеримент щодо результатів впровадження нової соціальної послуги «муніципальна няня». Було проведено статистичний аналіз, який показав, що станом на 01 червня 2019 р. за новою послугою «муніципальної няні» ніхто з батьків не звертався до управління соціальних виплат і компенсацій Інгульського району м. Миколаєва, а станом на 01.01.2020 року було 257 отримувачів компенсації за послуги «муніципальної няні». Так, з початку 2020 року кількість звернень за призначенням компенсації «муніципальної няні» різко збільшилася. З січня по червень 2020 року за призначенням компенсації звернулось 1263 особи [16].

Також було проведено вибіркового аналізу справ отримувачів компенсації «муніципальної няні». У результаті нього нами було виявлено наявність випадків, коли отримувачі допомоги надають послугу

догляду за дитиною, і при цьому мають свою дитину, за якою доглядає «муніципальна няня». У деяких випадках одна особа здійснювала догляд за 15–22 дітьми.

Згодом урядом було доопрацьовано і внесено зміни Постановою Кабінету Міністрів України №897 від 30 вересня 2020 р. (набула чинності 02 лютого 2020 р.) внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України №68 від 30 січня 2019 р., якою затверджено «Порядок відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня».

Відтепер, на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України №68 від 30 січня 2019 р. (зі змінами): право на відшкодування послуги муніципальної няні мають батьки дитини, за умови зайнятості кожного з них, за винятком тих, хто доглядає за дитиною з інвалідністю чи за дитиною хворою на тяжкі захворювання, а також, коли один або обидва батьки не зайняті, але є особами з інвалідністю I або II групи, що підтверджено медичним висновком (для дітей з інвалідністю), довідкою МСЕК (для осіб з інвалідністю I чи II групи) чи довідкою ЛКК (для тяжко хворих дітей) – муніципальна няня – фізична особа-підприємець може доглядати одночасно не більше, ніж за трьома дітьми; – муніципальна няня – юридична особа-підприємець може доглядати одночасно не більше, ніж за десятьма дітьми з різних сімей [17]. Зазначимо, що після таких змін у законодавстві щодо умов компенсації послуги муніципальної няні, більшість батьків не змогли надати офіційне підтвердження своєї зайнятості.

В липні 2020 р. в УСВіК Інгільського району м. Миколаєва нами було проведено пілотне емпіричне соціологічне дослідження шляхом анкетування, було опитано 80 респондентів – мам, які отримують компенсацію за послуги «муніципальна няня». За допомогою даного дослідження ми мали на меті дізнатися про результати впровадження нової соціальної послуги «муніципальна няня».

Для реалізації поставлених завдань була розроблена анкета, яка містила два інформаційні блоки. Перший був спрямований на збір даних, за якими можна було б оцінити молоді сім'ї, другий блок був призначений для аналізу послуги «муніципальна няня». Результати дослідження у формі статистичних розподілів, їх графічне представлення та висновки представлені нижче.

Звернімо увагу на розподіл відповідей респондентів на питання: «На скільки часу Вам необхідна няня?» (рис.1.)

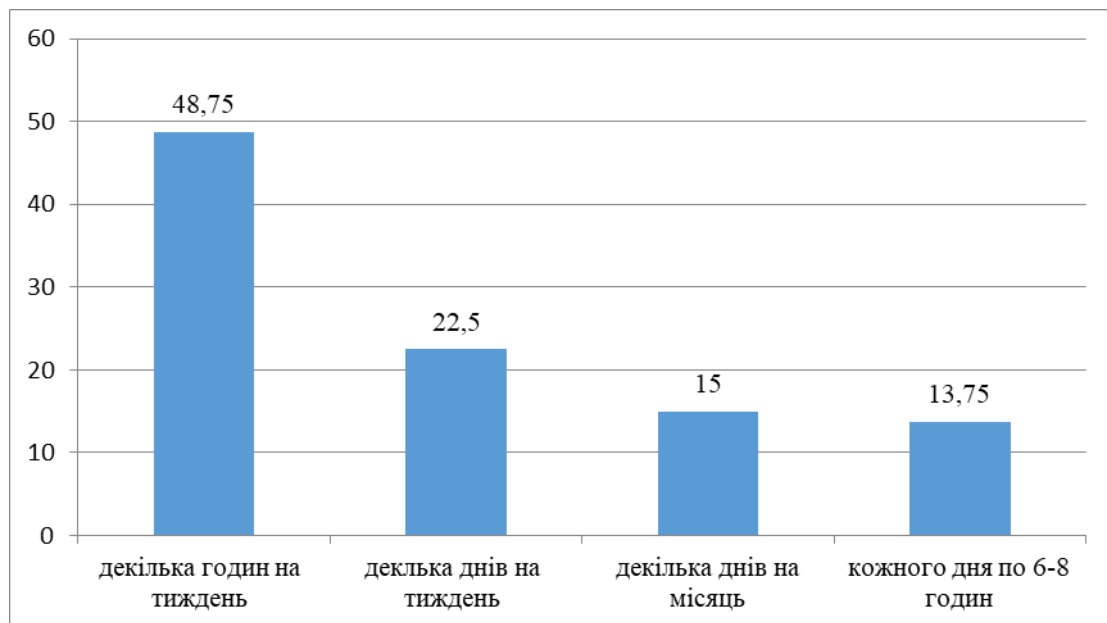

Рис. 1. На скільки часу мамам необхідна няня, у %

На основі даного розподілу відповідей ми бачимо, що 48,75% опитаних респондентів потребують послуг «муніципальної няні» лише декілька годин на тиждень, 22,5% – декілька днів на тиждень, 15% – декілька днів на місяць.

Отже, результат опитування показав, що більшість мам мають часткову зайнятість, або не працюють. Лише 13,75% мамам няня необхідна кожного дня по 6–8 годин. Відповідно можна зробити висновок, що лише 13,75% опитаних мам, вірогідно, мають повну зайнятість.

Далі представимо розподіл відповідей респондентів на питання: «Яким чином Ви обирали «муніципальну няню?» (рис.2.)

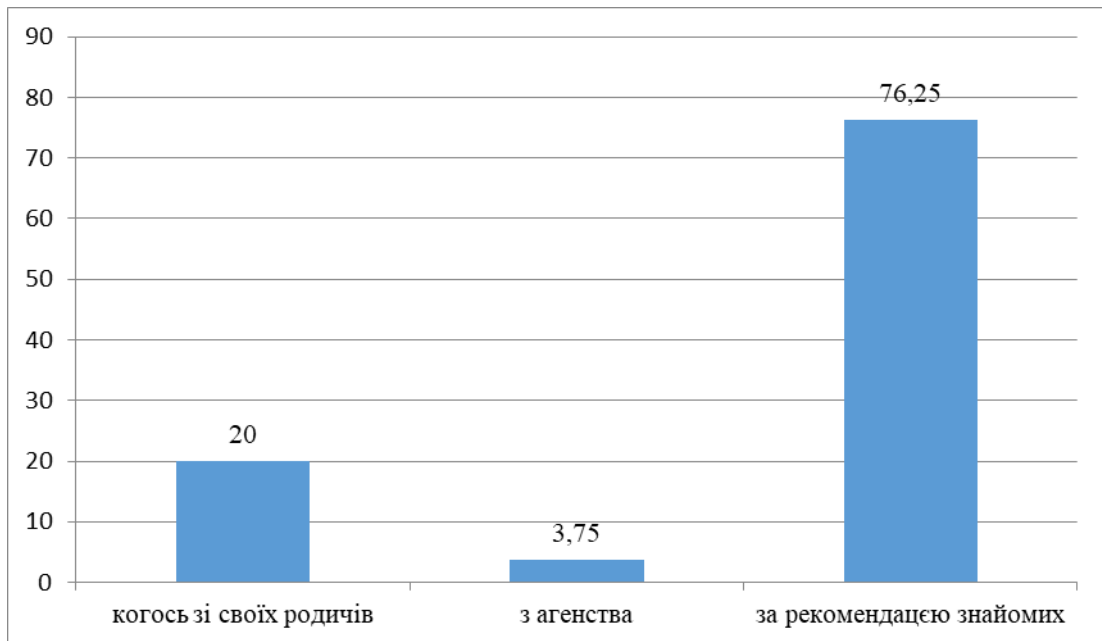

Рис.2. Яким чином Ви обирали «муніципальну няню»? , у %

Відповідно до даних опитування, які наведені в рисунку вище, можна зазначити, що пріоритетом для респондентів при обранні няні для своєї дитини була: рекомендація знайомих – 76,25%, когось зі своїх родичів обирали 20% опитаних, замовляли з агенства – 3,75%.

Ми також запитали мам, які користуються послугою «муніципальна няня», якого віку, на їх думку, має бути няня? (рис. 3.)

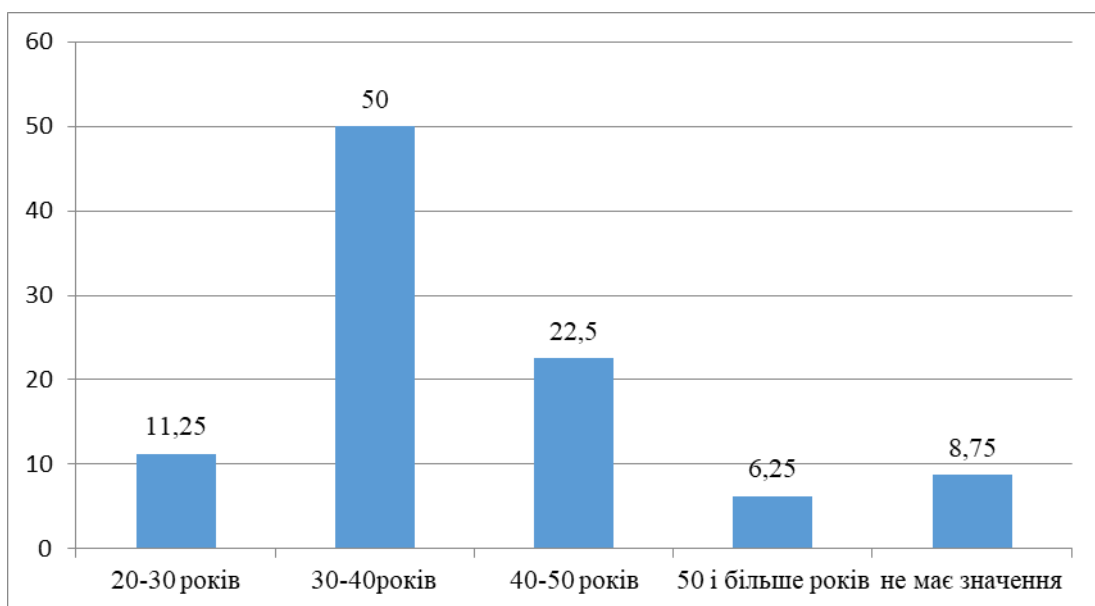

Рис. 3. Думки респондентів щодо віку няні, у %

На основі даного розподілу відповідей видно, що половина опитаних мам вважають, що няня має бути 30–40 річного віку, 11,25% припускають що няня може бути 20–30 річного віку, 22,5% вважають, що няня має бути 40–50 річного віку, 6,25% вважають що няні може бути 50 і більше років, 8,75% респондентів припускають що вік няні значення не має.

На рис. 4. ми покажемо розподіл відповідей респондентів на питання: «На Вашу думку, скільки дітей може доглядати няня одночасно?»

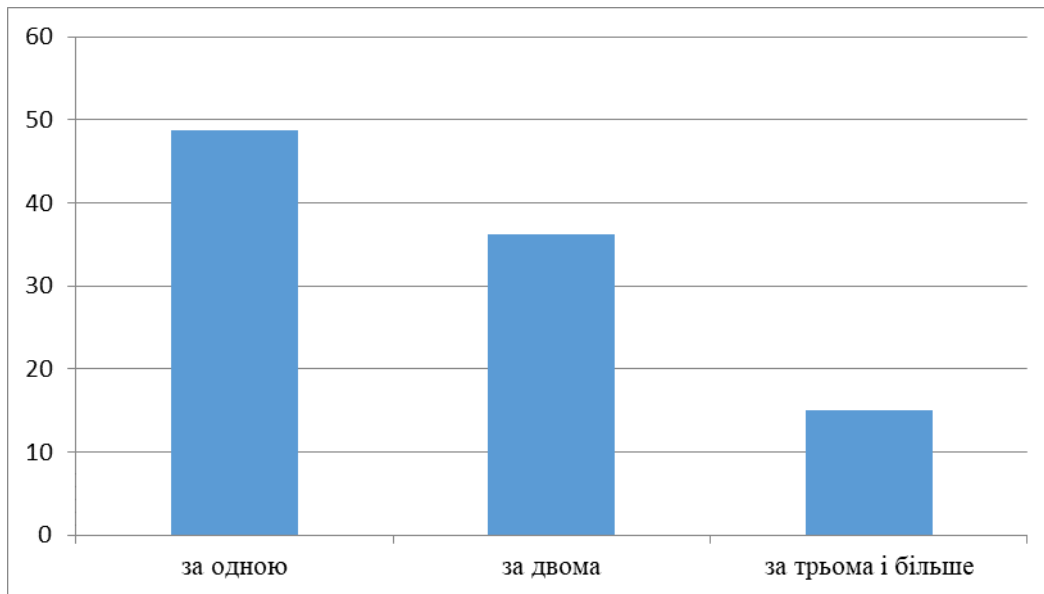

Рис. 4. Думки респондентів скільки няня може доглядати дітей одночасно, у %

Отримані дані свідчать про те, що майже половина опитаних мам вважають, що няня може доглядати лише за одною дитиною, 36,25% мам вважають, що няня може доглядати за двома дітьми, 15% припускають, що няня може доглядати за трьома і більше дітьми одночасно.

Цей аналіз свідчить про наявність таких випадків, коли надавачі послуг уклали договори на надання послуг з 10-ма отримувачами. Зауважимо, що у деяких випадках одна особа-няня здійснює догляд за 15-25 дітьми одночасно. Звернімо увагу, що це лише дані управління соціальних виплат і компенсацій Інгульського району м. Миколаєва. Більш того, навіть зустрічалися випадки коли надавачі послуг уклали договори з отримувачами компенсації за послуги муніципальної няні в різних районах міста, а можливо за межами міста.

Вищезазначене стало можливим тому, що відповідно до Постанови у редакції 2019 р. не було обмеження ні географічного (де няня може надавати послуги), ні за кількістю дітей, яких няня може доглядати. Тому надавачі послуги «муніципальної няні» могли укласти договори надання послуг з отримувачами компенсації скільки завгодно. Також нами було виявлено такі випадки, коли отримувачі допомоги «муніципальної няні» надають послуги по догляду за дитиною і при цьому мають свою дитину, за якою доглядає «муніципальна няня». Все вищезазначене нами у результаті дослідження дає підстави говорити про те, що зі сторони надавачів послуги «муніципальної няні» йшли зловживання, а отримувачі компенсації за послуги «муніципальної няні» цьому сприяли.

Представимо відповіді на запитання про діяльність одержувачів послуги «муніципальна няня» до відпустки по догляду за дитиною до трьох років.

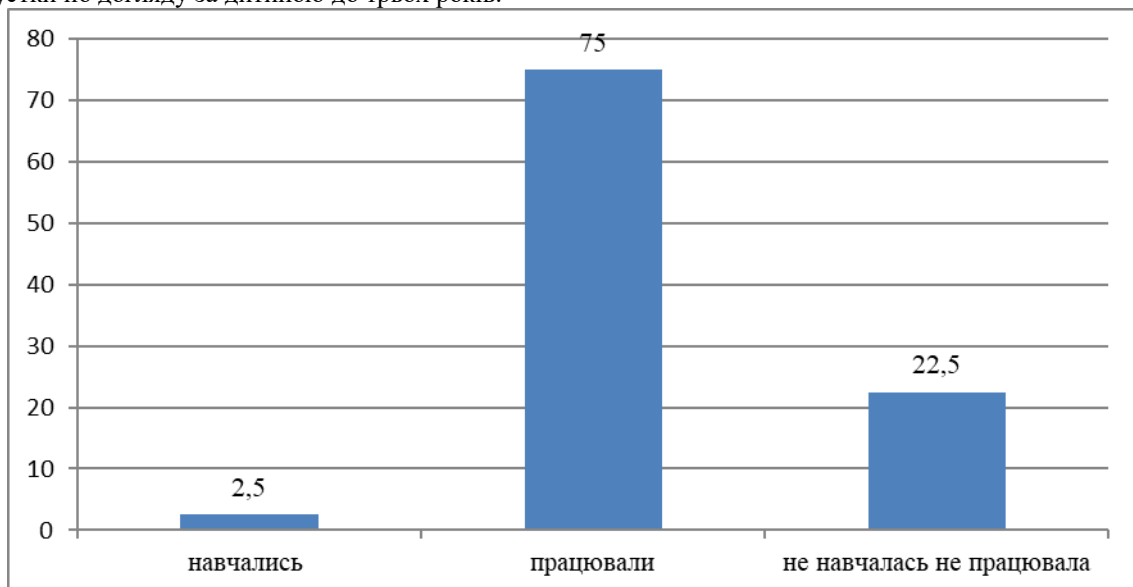

Рис. 5. Діяльність респондентів до відпустки по догляду за дитиною до трьох років, у %

Розподіл за зайнятістю респондентів показав, що більшість опитаних мам до народження дитини: 75% працювали, 2,5% навчались, 22,5% не навчались не працювали.

На рис. 6. ми представили розподіл відповідей респондентів на питання: «Можливості, які надає послуга «муніципальна няня»?»

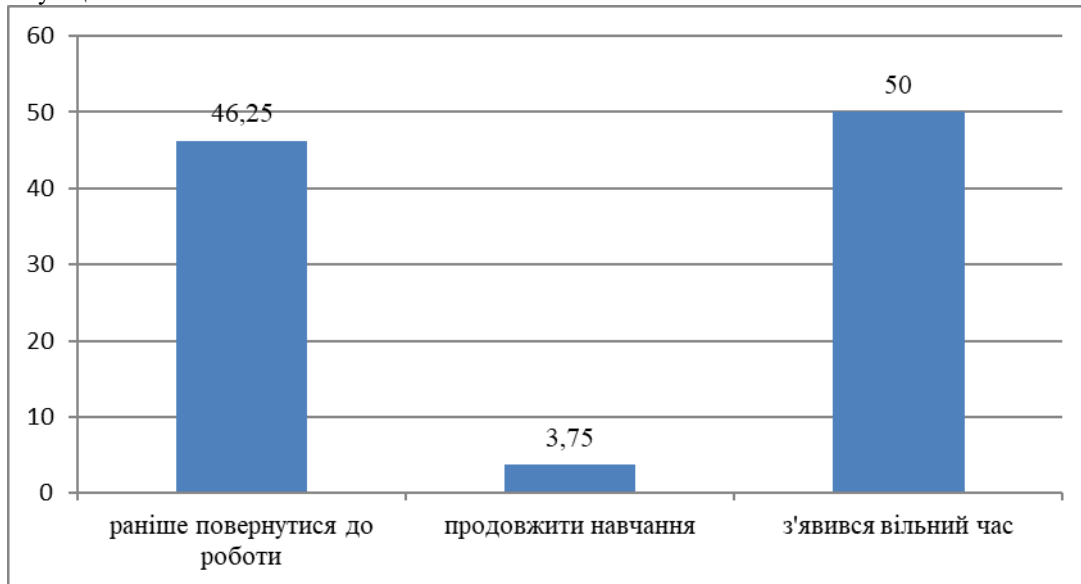

Рис. 6. Можливості, які надає послуга «муніципальна няня» для її отримувачів, у %

З результатів опитування видно, що 46,25% опитаних мам виявили бажання раніше повернутися на роботу, 3,75% – продовжили навчання, і у половини опитаних мам через надання послуги «муніципальна няня» з'явився вільний час.

Важливим для нашого дослідження було отримати відповіді на запитання: «Наскільки Ви задоволені послугою «муніципальна няня»? Результати представлені на рис. 7.

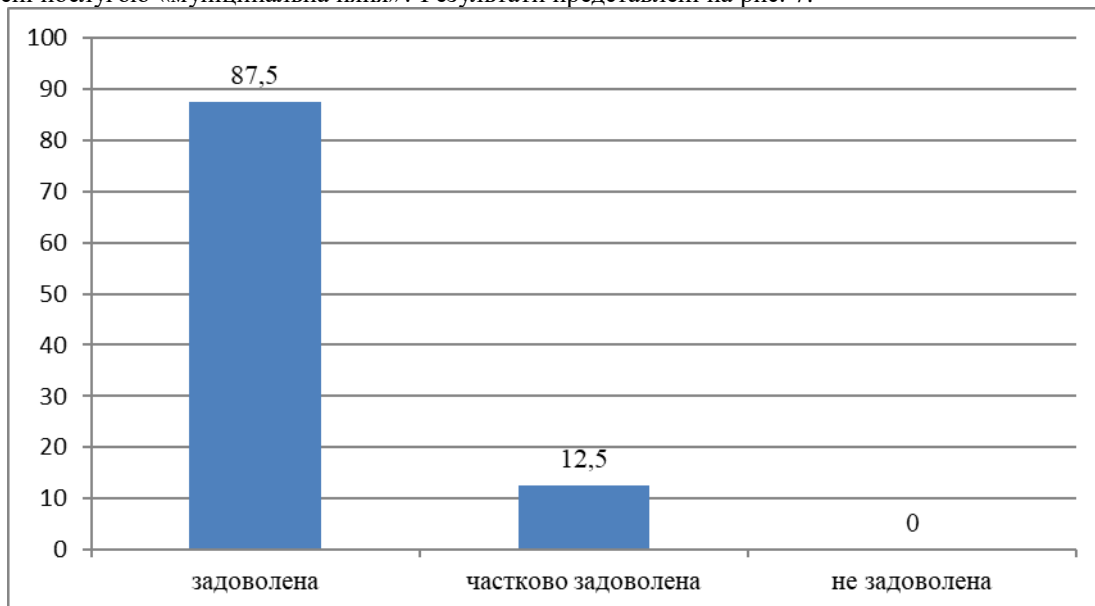

Рис. 7. Рівень задоволеності респондентів соціальною послугою «муніципальна няня», у %

З результатів можна побачити, що лише 12,5% опитаних мам частково задоволені послугою «муніципальна няня». В ході проведеної нами бесіди з ними мами висловлювали своє незадоволення незначним розміром відшкодування, процедурами й складністю оформлення послуги та щомісячним підтвердженням виплат за послуги «муніципальної няні», але 87,5% респондентів-мам задоволені, тобто переважна більшість. Таким чином, проведене нами дослідження показало, що більшість опитаних мам зацікавлені в новій соціальній послугі «муніципальна няня». Дослідивши думки опитаних респондентів-мам щодо нової соціальної послуги «муніципальна няня», ми виявили, що мами при оформленні допомоги при народженні дитини відразу оформлювали компенсацію за послугами «муніципальної няні», адже ускладнень ніяких не було. Необхідно було лише надати коректно складений договір між

користувачем послуг та надавачем послуг. Також було проаналізовано, що більшість опитаних респондентів при обранні няні для свого малюка ніяких особливо критеріїв не дотримувались, в основному обирали за рекомендацією знайомих, тобто тих, які вже користувались чи користуються даною послугою. Ми також з'ясували на скільки часу сім'я потребує послуги няні. Так, майже половина респондентів відповіли, що потребують няню декілька годин на тиждень, майже у половини респондентів при цьому з'явився вільний час. Лише 13,75 % потребують послуги няні кожного дня по 6-8 годин на день. Відтак можна зробити висновок, що ці респонденти мали можливість повернутися до роботи до закінчення трирічного терміну відпустки по догляду за дитиною.

Проаналізувавши практичне значення послуги «муніципальна няня», ми дійшли висновку, що у Постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» від 30 січня 2019 р. № 68, не прописані методи контролю за її здійсненням.

Так, надавач послуги муніципальної няні не мав жодних обмежень. Лише відкривши ФОП з КВЕДом 97, чи 88, або якщо було відкрито ФОП, то добавивши відповідний КВЕД, надавач укладає договори з надання послуг з десятима і більше користувачами послуг. У деяких випадках одна особа здійснювала догляд за 25 дітьми одночасно.

Тому ми задалися питанням як це можливо і дійшли висновку, що надавач послуги «муніципальна няня» лише укладав договори з надання послуг, при цьому ніяких послуг не надавав, а лише повертав отримувачам послуг якусь частину коштів, перераховану користувачем за нібито надані послуги, адже квитанція про сплату за послуги няні є головною умовою, щоб держава компенсувала ці витрати.

Отже, зазначений висновок наводить на думку, що зі сторони надавачів послуги «муніципальна няня» відбуваються зловживання, а отримувачі компенсації за послуги «муніципальної няні» цьому сприяють. Адже уряд, коли запроваджував цей пілотний проєкт, мав зовсім іншу мету, а саме – виведення з тіні осіб, які працюють нянею без офіційного оформлення, та страхування сімей від недобросовісних нянь. Проблема тінізації економіки стоїть гостро в Україні з початку незалежності, бо реформи, що проводилися, не принесли бажаних результатів. Навпаки, «вони сприяли розквіту існуючого бюрократичного державного апарату, нестачі правових та регулятивних основ у сфері економіки, що призвело до переходу української економіки в тіньову» [18, с. 57].

Саме тому нами було простежено такі негативні явища як «фіктивна няня». Тому УСВІК Інгульського району м. Миколаєва надав рекомендації Асоціації Міст України вдосконалення та доопрацювання Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»: від 30 січня 2019 р. № 68, а саме:

- уточнити, що муніципальна няня, яка є фізичною особою-підприємцем, може здійснювати догляд одночасно не більше ніж за трьома дітьми;
- запровадити єдиний Реєстр отримувачів і надавачів соціальної послуги «Муніципальна няня» – автоматизована система полегшить організацію роботи щодо надання соціальної послуги. Даний Реєстр вже проваджений в департаменті праці та соціального захисту населення Миколаївської міської ради, але в цьому Реєстрі є дані лише міста Миколаєва.
- компенсацію за послуги «муніципальна няня» відшкодовувати отримувачам послуги «муніципальна няня» за умови зайнятості кожного з батьків.
- У вересні 2020 р. було переглянуто та доопрацьовано Постанову Кабінету Міністрів України Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» від 30 січня 2019 р. № 68 (зі змінами), де були прописані чіткі вимоги щодо надавачів та отримувачів послуги, а саме:
 - компенсація послуги «муніципальна няня» надається за умови зайнятості обох батьків, або один із батьків є особою з інвалідністю I або II групи, чи здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю;
 - муніципальна няня – фізична особа-підприсмець одночасно може доглядати не більше трьох дітей, а юридична – десять дітей.

Зауважимо, що відповідно до циклу державної політики, важливим етапом реалізації державної політики є її моніторинг, а також «оцінка державної політики задля перевірки її ефективності, що, залежно від результатів оцінки, може призвести до продовження напрямку і засобів реалізації державної політики, їх коригування або відмови від політики» [19, с. 34]. Відповідно позитивно слід оцінити рекомендації для вдосконалення та доопрацювання Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня», що призвело до змін у Постанові у 2020 р. Загалом в УСВІК Інгульського р-ну м. Миколаєва до вступу в дію Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» від 30 січня 2019 р. № 68 було на обліку 1249 осіб, що отримували компенсацію за послуги «муніципальна няня». Після вищенаведених змін до Постанови з 30 вересня 2020 року мали право на отримання цієї послуги лише 45 осіб, що складає лише 3,6 % користувачів від дії попередньої Постанови.

Висновки

Таким чином, слід позитивно оцінити ініціативу українського уряду надання соціальної послуги «муніципальна няня» з 2019 р., а також її вдосконалення у жовтні 2020 р. Проведений нами аналіз стану надання послуги «муніципальної няні» свідчить про підвищення адресності та ефективності даної послуги після її удосконалення у вересні 2020 р.

Крім того, у результаті проведеного нами експериментального дослідження в УСВіК Інгульського району м. Миколаєва, ми дійшли до висновку, що з метою посилення ефективності системи соціальної допомоги необхідно запровадження наступних дій: сформувати єдину базу даних та реєстр отримувачів всіх видів соціальної допомоги; створити єдину базу даних фізичних осіб-підприємців, які надають послуги «муніципальної няні», що допоможе запобігти зловживанню зі сторони надавачів послуг.

Список використаної літератури

1. Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»: Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 01. 2019 р. №68. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 08.06.2021).
2. Буковинський А. Проблеми і перспективи розвитку сучасної української сім'ї. *Гілея* : наук. вісн. : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, ВГО Українська академія наук. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. №45. С.304–310.
3. Качур К. Л. Трансформаційні процеси в сучасній сім'ї: філософсько-антропологічний аналіз : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2016. 194 с.
4. Авчухова А., Кочеміровська О. Щодо напрямків соціальної підтримки сім'ї в контексті реалізації демографічної політики в Україні: аналітична записка. *Офіційний вебсайт Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/940/> (дата перегляду: 08.06.2021).
5. Derega V. Child Allowance in Ukraine as a Political Instrument: the Impact and Consequences. *Public Policy and Economic Development*. Adam Mickiewicz University, Petro Mohyla Black Sea State University. Mykolaiv-Poznan. Volume 2. Number 6, 2014. P. 9-17.
6. Овдін О. Надання допомоги при народженні дитини як напрям державної демографічної політики в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 3. С.152–161.
7. Surgova, S., & Faichuk, O. (2020). Державна політика у сфері подолання та протидії насильству в сім'ї: досвід України та Ізраїлю. *Публічне управління та регіональний розвиток*, (9), 816-836. <https://doi.org/10.34132/pard2020.09.07>
8. Хохленко О. М. Фінансово-правові засади надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня». *Dictum factum*. 2020. №1. С.77–82.
9. Березинець А.В. Функції соціальної політики: управлінський аспект. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2019. №1-2. С.89–95.
10. Допомогу прив'язано до прожиткового мінімуму на дитину У Мінсоцполітики докладно пояснили суть і мету урядового проекту «Муніципальна няня». *Урядовий кур'єр*: газета органів державної виконавчої влади України. 2019. №23(6386). 5 лют. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/dopomogu-privyazano-do-prozhitkovogo-minimumu-na-d/> (дата звернення: 08.06.2021).
11. Полтавець Т. «Муніципальна няня»: українські інновації та польський досвід. *Громадська думка про право творення*. 2018. №13(157). С.11–15.
12. Думанська В. П. Програма «Муніципальна няня»: можливості поєнання батьківства та зайнятості. *Ринок праці та зайнятість населення* : наук.-вироб. журн. 2018. №4. С.56–62.
13. Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»: Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 01. 2019 р. №68. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 08.06.2021).
14. Полтавець Т. «Муніципальна няня»: українські інновації та польський досвід. *Громадська думка про право творення*. 2018. №13(157). С.11–15.
15. Думанська В. П. Програма «Муніципальна няня»: можливості поєнання батьківства та зайнятості. *Ринок праці та зайнятість населення* : наук.-вироб. журн. 2018. №4. С.56–62.
16. Соціальний паспорт (збірник інформаційних матеріалів станом на 01.06.2020). *Офіційний вебсайт Департаменту праці та соціального захисту населення Миколаївської міської ради*. URL: http://sotsdepart.mk.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=190&Itemid=224
17. Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» : Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 01. 2019 р. №68. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 08.06.2021).
18. Палагнюк Ю. Економічні реформи в Україні під час президентства Л.М. Кравчука (1991-1994). *Наукові праці : Науково-методичний журнал*. Т. 122. Вип. 109. Політичні науки. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. С. 54–59.

19. Палагнюк Ю. В. Сутність та зміст державної політики. *Наукові праці : Науково-методичний журнал*. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Вип. 153. Т. 165. Державне управління. С. 29–35.

References

1. Deyakii pytannya nadannya posluhy z doglyadu za dytynoyu do trykh rokiv "munitsipalna nyanya" [Some issues of providing care for a child under three years "municipal nanny"]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 30, 2019 №68. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (accessed 08.06.2021).
2. Bukovinskiy A. (2011) Problems and prospects of development of modern Ukrainian family. *Hileya. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova. №45. P.304–310.*
3. Kachur K. L. Transformatsiyni protsesy v suchasniy simiyi: filosofsko-antropologichniy analiz Diss. kand. filos. nauk [Transformational processes in modern family: philosophical and anthropological analysis. Cand. filos. sci. diss.]. Kyiv, 2016. 194 p.
4. Avchukhova A., Kochemyrovska O. Schodo napryamkiv sotsialnoyi pidtrymky simyu v konteksti realizatsiyi demografichnoyi polityky v Ukrayini (About directions of social support of family in the context of realization of demographical policy in Ukraine. Analytical paper). National institute of strategic studies. Available at: <http://old2.niss.gov.ua/articles/940/> (accessed: 08.06.2021).
5. Derega V. (2014) Child Allowance in Ukraine as a Political Instrument: the Impact and Consequences. Public Policy and Economic Development. Adam Mickiewicz University, Petro Mohyla Black Sea State University. Mykolaiv-Poznan. Volume 2. Number 6. P. 9-17. [DOI 10.14746/pped.2014.2.2](https://doi.org/10.14746/pped.2014.2.2)
6. Ovdin O. (2015) Help at birth of child as direction of public demographic policy in Ukraine. *Public Administration and local governance. # 3. P.152–161.*
7. Surgova, S., & Faichuk, O. (2020). State policy in the field of overcoming and countering domestic violence: the experience of Ukraine and Israel. *Public Administration and Regional Development, (9), 816-836.* <https://doi.org/10.34132/pard2020.09.07>
8. Khokhlenko O. M. (2020) Financial and legal bases of providing care for a child under three years "municipal nanny". *Dictum factum. №1. C.77–82.*
9. Berezynets A. (2019) Functions of social policy: the management aspect. *Labor market and employment. №1-2. P.89–95.*
10. Dopomohu pryvyazano do prozhytkovoho minimumu na dytynu. The allowance is tied to the subsistence level per child. *Government Courier: a newspaper of the state executive bodies of Ukraine. 2019. №23(6386). 5 Feb.* Available at: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/dopomogu-privyazano-do-prozhitkovogo-minimumu-na-d/> (accessed: 08.06.2021).
11. Poltavets T. «Municipal nanny»: Ukrainian innovations and Polish experience. *Civil thought about legal foundations. 2018. №13(157). P.11–15.*
12. Dumanska V. P. (2018) Program «Municipal nanny»: possibilities of combining parenthood and employment. *Labor market and employment. №4. P.56–62.*
13. Deyakii pytannya nadannya posluhy z doglyadu za dytynoyu do trykh rokiv "munitsipalna nyanya" [Some issues of providing care for a child under three years "municipal nanny"]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 30, 2019 №68. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (accessed 08.06.2021).
14. Poltavets T. «Municipal nanny»: Ukrainian innovations and Polish experience. *Civil thought about legal foundations. 2018. №13(157). P.11–15.*
15. Dumanska V. P. (2018) Program «Municipal nanny»: possibilities of combining parenthood and employment. *Labor market and employment. №4. P.56–62.*
16. Sotsialniy passport (zbirnyk informatsiynykh materialiv stanom na 01.06.2020 [Social passport (collection of information materials as of 01.06.2020)]. Official website of the Department of Labor and Social Protection of the population of the Mykolayiv city council. Available at: http://sotsdepart.mk.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=190&Itemid=224
17. Deyakii pytannya nadannya posluhy z doglyadu za dytynoyu do trykh rokiv "munitsipalna nyanya" [Some issues of providing care for a child under three years "municipal nanny"]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 30, 2019 №68. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (accessed 08.06.2021).
18. Palagnyuk Y. (2010) Economic reforms in Ukraine under the President L. M. Kravchuk (1991-1994). *Scientific works: Scientific and methodical journal. T. 122. Volume. 109. Political Sciences. Mykolayiv. P. 54–59.*
19. Palagnyuk Y. V. (2011) The essence and content of public policy. *Scientific works: Scientific and methodical journal. Volume. 153. T. 165. Public Administration. Mykolayiv. P. 29–35.*